

Maandag wordt voor de 14de keer de Nico Scheepmaker Beker uitgereikt. Deze titels zijn in de race: *All-In* van Sander Collewijn, *Deal* van Michel van Egmond, *Bosatlas van het Nederlandse Voetbal* van Jurryt van de Vooren, *Lance: The Rise & Fall in 14 songs* van Bert Wagendorp; *Meisjes in blessuretijd* van Carolina Trujillo en *Royston* van Hugo Verkley.

altijd goed, want mythische figuren zijn sowieso naakt. Dan mag het.

Bedekter zijn de termen in de 19de eeuw, aldus hoogleraar Nederlandse letterkunde Marita Mathijssen. Met mast, paal of kwast wordt het mannelijk lid bedoeld, dames beschikken over een buiksloot, een roos die geplukt moet worden of een ovaal. En dat is al behoorlijk openhartig, schrijft ze in het boek.

In Bagdad mag dat

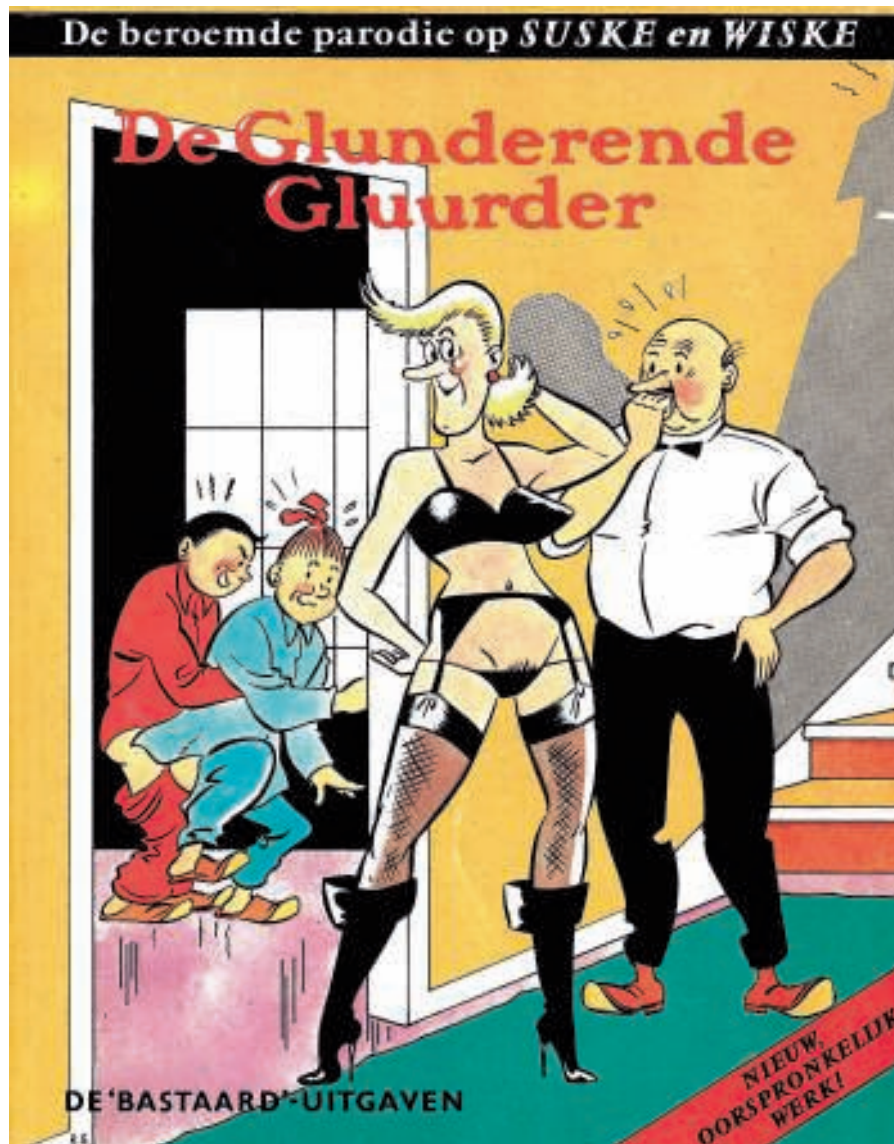
Later wordt porno (en voyeurisme) verpakt als wetenschap. *De toepassing der voorbehoedmiddelen tegen zwangerschap: met vele afbeeldingen* bijvoorbeeld, of van alle kanten gefotografeerde dames van over de hele wereld in het kader van 'anthropologische studiën'. Belangrijke onderzoeken, uiteraard.

In het verlengde daarvan ontstaat een genre dat in *Onder de toonbank* koloniale pornografie wordt genoemd. In Bert Sligers' hoofdstuk *In Bagdad mag dat* (ook niet), vernoemd naar zo'n boekje, treffen we titels als *Die grijpende zwarte handen* en *Ik, Françoise en de nikker*. Er moet bij gezegd: veel is vertaald uit het Frans. In Nederland gaat het eerder over 'oosterse hartstocht' en ook de Indiase *Kamasutra* en de sprookjes van duizend-en-één nacht spreken tot de verbeelding.

Een heel eigen genre zijn de verhalen over de handel in blanke slavinnen en de zeden in een harem, waarover taalhistoricus en journalist Ewoud Sanders een hoofdstuk voor zijn rekening neemt.

De plaatjes worden naarmate we dichterbij het heden komen explicieter dankzij de opkomst van de fotografie. Ook tekstueel mag er meer: de 'bevrijdende jaren 60' nemen geen blad voor de mond.

Onder de toonbank wijdt hoofdstukken aan onder meer lesbische porno, homoerotica en sadomasochisme. Een ander onderwerp is tienerseks, populair in de jaren 70. Bladjes als *Seventeen*, *Tienerclub* en *Teenage Love* – overigens met foto's van wel degelijk meerderjarige dames in kostschoolrokjes met vlechtjes in het haar – en een boek als *Bob en Daphne* (over de seksueel getinte spelletjes van een 12-jarig meisje en een 16-

Pronte punten

Voor deze strip-parodie tekende niet Willy Vandersteen, maar Silly Wandelpeen.

Losbandig

In pulpromans werden vrouwen in niet-westerse landen als seksueel actiever neergezet.

jarige jongen) zouden tegenwoordig veel reuring veroorzaken of verboden worden, maar in die jaren moest 'alles kunnen'.

Dan liever de kleurige 'strips voor volwassenen' en parodieën als *Suske & Wiske: De glunderende gluurder* en *De avonturen van Asterix de Geilaard: Rammerix en Parodix*. Daar valt nog wat te lachen.

Onder de toonbank is een mooi historisch overzicht van met name de gedrukte porno (over moderniteiten als films, internet en pornoverslaving gaat het niet). Een kloek boek, nét effe te groot en te dik om met één hand te lezen. ❏

In het Haagse Museum Meermanno is tot en met 24 juni de tentoonstelling 'Porno op papier; Taboe en tolerantie door de eeuwen heen' te zien.